

Beleef een kermisdag in Beusichem in 1558

Het is juni 1558 in Beusichem. Het is de zondagkermisdag. Deze dag wordt de 'Beste Zondag' genoemd. De armen krijgen brood van de (dan nog) katholieke kerk in Beusichem, 'een halff malder weyts'. Er zijn spectaculaire zwaarddancers en een indrukwekkende processie in het dorp.

Kermis en kerk waren in die tijd verbonden. De kermis in Beusichem was altijd rond de christelijke feestdag 24 juni Sint Jan (in 2023 valt de kermis wat dat betreft wat vroeg op 17, 18 en 19 juni). Sint Jan kennen we nu vooral nog van het einde van het aspergeseizoen, maar die naamdag Sint Jan was een belangrijke dag voor Beusichem. Sint Jan staat voor Johannes de Doper, de patroon van de kerk in Beusichem (die viel onder Sint Janskerk in Utrecht). 24 juni is de geboortedag van Sint Jan.

Zwaarddansen in Antwerpen, waar de traditie nog bestaat

We vonden in een studie 'Uit de oude kerkelijke geschiedenis van Beusichem' een beschrijving van die festiviteiten in 1558. Uit die studie blijkt ook de verbintenis tussen de kerk en kermis. *"De kerk te Beusichem is gewijd aan Johannes de Doper, wiens geboortedag een half jaar voor die van Jezus viel, en dus op 24 juni gesteld wordt. De 24^e juni was dan ook vanouds de dag van de kerk-mis (verbasterd tot kermis)."*

Beusichem leek op die zondag 1558 wel een Limburgs dorp met processie en veel katholieke symboliek. Leest u mee? "Er zijn op de kermis kunstenaars gekomen, die behendig met

zwaarden allerlei danssprongen weten te maken. Het beeld van Ons Lief Vrouw is buiten de kerk opgesteld. De zwaarddancers voeren nu ter ere van Ons Lief Vrouw een kundige dans uit. Tevens tot vermaak van een grote drom omstanders die zo'n openluchtvoorstelling wel graag eens zien."

Zwaarddansen is een volksdans die nu ook in katholieke streken in Limburg en België lijkt te verdwijnen. Vaak wordt in de dans met de zwaarden een soort schild gevormd waarop een vaandeldrager zwaait (zoek het maar op internet).

Het zwaarddansen is niet het enige spektakel. "Tevens is er op deze kermisdag een optocht, een processie met de heiligenbeelden uit de kerk. Voorop gaan de meisjes, die het beeld van Maria en de beelden der heiligen dragen, de koorzangers trokken mee op, en achter de stoet komen een aantal verklede personen met maskers op hun gezicht. Zij dienen om de toeschouwers te doen schrikken en lachen. Wanneer die 'mommen' (gemaskerden) bezig zijn zich uit te dossen, komen de kerkmeesters aanwandelen en sturen een paar van hen uit om bier te halen bij Hermansz." Hermansz is

een herberg van Lambert Hermansz en werd verkozen boven de Zwaan. Andere herbergen uit de tijd waren de Roskam (op het Ent), Den Oranjeboom (in het dorp) en De Valk.

De mensenmassa in die tijd moet niet onderschat worden. Culemborgse kerkgangers waren lang verplicht terug te komen voor de processie in Beusichem. Die plicht ontstond toen in Beusichem het besluit was genomen een kerk te bouwen in Culemborg. Al is die plicht al geschrapt voor het jaar van deze kermisdag in 1558.

Uitgelicht fragment van een 17^e eeuwse schilderij van Paardenmarkt in Beusichem. Was Paardenmarkt nog gescheiden van kermis? De mensen links wekken ook aandacht. Urineren en klaagt het echtpaar?

